

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

50
Διεθνές Συνέδριο

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Τόμος II

Πάτρα, 12 - 14 Ιουλίου 2002

Συνεδριακό και Πολιτιστικό Κέντρο
Πανεπιστημίου Πατρών

Πάτρα 2015

Παντελής Γεωργογιάννης
Επιμέλεια

5ο Διεθνές Συνέδριο
με κριτές

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Ελληνικά ως δεύτερη
ή ξένη γλώσσα

Πάτρα, 12-14 Ιουλίου 2002

Τόμος II

Σειρά:
Πρακτικά Συνεδρίων 8

1η έκδοση (έντυπη)
Πάτρα 2002

2η έκδοση (ηλεκτρονική)
Πάτρα 2015

Όλα τα αντίγραφα υπογράφονται από τον κάτοχο του copyright.

Copyright ©: Παντελής Γεωργογιάννης

Διεύθυνση: Αντωνίου Οικονόμου 8, 26504 Άγιος Βασίλειος, Πάτρα
Τηλ: +30 6944346420
<http://www.georgogiannis.gr>
E-mail: pantelis.georgogiannis@gmail.com

Τίτλος : Η ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μια διαπολιτισμική προσέγγιση - Τόμος I

1η έκδοση: Πάτρα 2002 (έντυπη)
2η έκδοση: Πάτρα 2015 (ηλεκτρονική)

Επιμέλεια μορφοποίησης κειμένων:

Μελιζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας, ΜΔΕ στις Επιστήμες της Αγωγής, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών, Συνεργάτης Ελεύθερου Πανεπιστημίου Πολιτών

Αντωνοκοπούλου Βασιλική, Πτυχιούχος Φιλολογίας ΑΕΙ Πάτρας, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας στην Διδακτική Γλώσσας και Λογοτεχνίας

Ηλεκτρονική στοιχειοθεσία - σελιδοποίηση:

Μελιζάνη Ειρήνη, Πτυχιούχος Τουριστικών Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας, ΜΔΕ στις Επιστήμες της Αγωγής, Υπ. Διδάκτωρ ΠΤΔΕ Πανεπιστημίου Πατρών, Συνεργάτης Ελεύθερου Πανεπιστημίου Πολιτών

Αντωνοκοπούλου Βασιλική, Πτυχιούχος Φιλολογίας ΑΕΙ Πάτρας, Μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο Πανεπιστήμιο Λευκωσίας στην Διδακτική Γλώσσας και Λογοτεχνίας

ISBN: 978-960-8206-62-5

SET: 978-960-8206-63-2

σ.σ. 458, σχήμα 17,5 X 25 εκ.

Όλα τα κείμενα δημοσιεύονται με ευθύνη των συγγραφέων τους

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε άλλο μέσο, χωρίς σχετική άδεια του κατόχου του Copyright.

*Αφιερώνεται στους ελληνόφωνους
ομογενείς και αλλοδαπούς*

Περιεχόμενα

Πρόλογος	11
Πρόλογος ηλεκτρονικής έκδοσης	13
Τιμητική Συνεδρία	15
Η εκμάθηση της νεοελληνικής στο δημοτικό σχολείο από τα παιδιά των αλλοδαπών μεταναστών: ψυχοπαιδαγωγικοί όροι και γλωσσοδιδασκτικές παρεμβάσεις	17
<i>Βουγιούκας Αριστείδης, Επίτιμος Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Συνοπτική παρουσίαση του έργου της Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων του ΥΠΕΠΘ	27
<i>Σγάρτσου Μελπομένη, Τμηματάρχης Διεύθυνσης Διεθνών Εκπαιδευτικών Σχέσεων ΥΠΕΠΘ</i>	
Απογοητευτικά μικρό και συνεχώς μειούμενο το ποσοστό των ανά τον κόσμο ελληνικής καταγωγής παιδιών που παρακολουθεί κάποιας μορφής ελληνόγλωσση διδασκαλία. Τι φταίει και τι μπορεί να γίνει.	30
<i>Κώστας Χάρης, Επίτιμος Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Το πρόβλημα του εννοιολογικού λεξιλογίου στη διδασκαλία των Ελληνικών ως δεύτερης διαπολιτισμικής γλώσσας	48
<i>Χαραλαμπίδης Βασίλειος, Τέως Ειδικός Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Επιμόρφωση – Αξιολόγηση εκπαιδευτικών που διδάσκουν την ελληνική γλώσσα ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα	55
Διδακτικές πεποιθήσεις δασκάλων για την Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα	57
<i>Σπινθουράκη Ιουλία Αθηνά, Επίκουρος Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	

*Στεφανίδης Δημήτριος, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Κατεργάρης Αλέξιος, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Γιαννόπουλος Κωνσταντίνος, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Συνεσίου Κοντέσσα, Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε.*

- Διερεύνηση των σχολικών πρακτικών των εκπαιδευτικών σε μαθητές με διαφορετικά πολιτισμικά χαρακτηριστικά** 66
*Φωτεινή Κοσσυβάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Σπύρος Δένδιας, Εκπαιδευτικός, Υποψήφιος Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*
- Η ελληνική γλώσσα στην Αίγυπτο – Κάιρο. Στο μεταίχμιο δύο αιώνων** 80
*Σκούμπη Αγγελική, Δασκάλα Αχιλλοπουλείου Σχολής – Συνεργάτης Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου Καΐρου – Ερευνήτρια του Πανεπιστημίου Πατρών
Μμίνη Ευαγγελία, Διευθύντρια Αχιλλοπουλείου Σχολής – Υπεύθυνη Ελληνικού Πολιτιστικού Κέντρου Καΐρου*
- Διαπολιτισμική εκπαίδευση: Το πριν και το μετά. Η συμβολή των δασκάλων και του σχολείου στη γνωστική πρόοδο, τη σχολική ένταξη των μαθητών και την κοινωνική ένταξη αυτών και των οικογενειών τους** 84
*Ιωαννίδης Κων/νος, Διευθυντής στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Μουσταΐρας Παναγιώτης: Δάσκαλος, Υποψήφιος διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών.
Νάσιου Κυριακή: Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Τσαγκαρέλη Βασιλική: Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Νοταρά Ειρήνη: Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Κουσκούνά Τρισεύγη: Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου*
- Το σχολείο ως κοινωνικό σύστημα και οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών – Έρευνα για τις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών σε θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης** 91
*Δρ. Παμουκτσόγλου Αναστασία, Πάρεδρος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Βόλου
Δρ. Νικολάου Σουζάνα Μαρία, Λέκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*
- Η συμβολή των Ελλήνων εκπαιδευτικών στην εκπαίδευση των ελληνόπουλων στη Γερμανία μέχρι τη δεκαετία του '80** 98
Καναβάκης Μιχάλης, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Η συμβολή της διαπολιτισμικής θεωρίας και εκπαίδευσης στην αποσχολιοποίηση του σχολείου από τη σκοπιά της ενσωμάτωσης των αλλοδαπών μαθητών: Θεωρία και έρευνα** 109
Φωτεινή Κοσσυβάκη, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του Π.Τ.Δ.Ε. της Σχολής Επιστημών Αγωγής του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
- Οι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί και ο ρόλος τους στις πολυπολιτισμικές τάξεις** 121
*Πρεντουλή Διονυσία, Ειδική Παιδαγωγός, Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Γαλάνης Γιώργος, Αναπληρωτής Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*

Επιμόρφωση – αξιολόγηση εκπαιδευτικών που διδάσκουν την Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα	128
<i>Δελιγεώργης Κωνσταντίνος, Συντονιστής Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Βερολίνου</i>	
Η αναγκαιότητα της διαπολιτισμικής επιμόρφωσης του εκπαιδευτικού	133
<i>Αλιφεροπούλου Μαρία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Τμήμα Τ.Ε.Ε.</i>	
Οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών σχετικά με τη σύναψη φιλικών σχέσεων ανάμεσα σε Έλληνες και σε μαθητές μειονοτικών ομάδων	140
<i>Μπομπαρίδου Χρυσή, Μ. Ed., Υποψήφια Διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.Ε.Κ. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
<i>Παντελοπούλου Κατερίνα, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.Ε.Κ. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	
«Διαπολιτισμική ετοιμότητα» σε μέλλοντες εκπαιδευτικούς και ειδικούς παιδαγωγούς: Ανάγκες για διαπολιτισμική εκπαίδευση, συμβουλευτική και ειδική αγωγή	147
<i>Παλαιολόγου Νεκταρία, Διδάκτωρ στις Επιστήμες της Αγωγής, Διδάσκουσα στο Παιδαγωγικό Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας</i>	
Διαπολιτισμική Εκπαίδευση και Γλώσσα	165
Διαπολιτισμική εκπαίδευση και γλώσσα – το παράδειγμα των ελληνοπαίδων από τη Γερμανία	167
<i>Αθηνά Παράσχου, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Γκίσιπεν – Γερμανία</i>	
Διαπολιτισμική γλωσσική αγωγή στο νηπιαγωγείο	175
<i>Χρήστος Γκόβαρης, Λέκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου</i>	
Το μοντέλο της συνεργατικής διδασκαλίας και η συμβολή του στη διαπολιτισμική εκπαίδευση	181
<i>Ζησιμοπούλου Αθανασία, Δρ., Ε.Ε.ΔΙ.Π. Χαροκοπείου Πανεπιστημίου</i>	
Παροχή σχολικών ψυχολογικών και συμβουλευτικών υπηρεσιών σε αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές στο ελληνικό σχολείο	187
<i>Ιωάννης Κ. Δημάκος, Πανεπιστήμιο Πατρών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης</i>	
Διαπολιτισμικό σχολείο 2002 – Διαπολιτισμική εκπαίδευση	194
<i>Σταλίκια Φωτεινή, Θεολόγος</i>	
Η εμφάνιση και εξέλιξη της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης στις δυτικές κοινωνίες – Μια αναφορά στην περίπτωση της Ελλάδας	204
<i>Πρόκομ Ελένη, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Διδάκτορας Πανεπιστημίου Λονδίνου</i>	
Η διαπολιτισμική εκπαίδευση στην Κύπρο: Η παρούσα κατάσταση στα σχολεία. Απόψεις εκπαιδευτικών	212
<i>Δέσποινα Μαρτίδου – Forcier, Καθηγήτρια Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου</i>	

- Ο «Ύμνος της Αγάπης» στη διαπολιτισμική αγωγή** 221
Χριστοδούλου Φώτιος, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- Κατάθεση της εμπειρίας από τη λειτουργία Τάξης Υποδοχής στο 13ο Δημοτικό σχολείο Θεσσαλονίκης: Αντιμετώπιση της Τάξης Υποδοχής από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου – Προβλήματα – Προτάσεις.** 225
Σταμούλη Αικατερίνη, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
- Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στην Κύπρο** 233
Μαρία Οικονομίδου, Επιθεωρήτρια φιλολογικών μαθημάτων υπουργείου και πολιτισμού στην Κύπρο
- Η προώθηση της διαπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης μέσα από τα εγχειρίδια της αγγλικής γλώσσας του δημοτικού σχολείου** 246
*Τελλίδου Δώρα, Καθηγήτρια Αγγλικής, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας
Ζυγούρη Έλενα, Δασκάλα, κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Γκόλια Παρασκευή, Δασκάλα, κάτοχος Μεταπτυχιακού Διπλώματος*
- Η σχολική ένταξη των διαπολιτισμικών μαθητών μέσα από το μάθημα της Φυσικής Αγωγής στο δημοτικό σχολείο** 253
*Νάσιου Κυριακή, Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής στο 5/θέσιο Δημοτικό σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Μουσταΐρας Παναγιώτης, Δάσκαλος, Master στις Επιστήμες της Αγωγής, υποψήφιος διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
Ιωαννίδης Κων/νος, Διευθυντής στο 5/θέσιο Δημοτικό σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου*
- Οι εορτασμοί των εθνικών επετείων, οι θρησκευτικές εκδηλώσεις του σχολείου και τα προβλήματα που δημιουργούνται με τους διαπολιτισμικούς μαθητές** 260
*Τσαγκαρέλη Βασιλική, Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Μουσταΐρας Παναγιώτης, Δάσκαλος, Υποψήφιος διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
Ιωαννίδης Κων/νος, Διευθυντής στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Νάσιου Κυριακή, Καθηγήτρια Φυσικής Αγωγής στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Κουσκουνά Τρισεύγενη, Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου
Νοταρά Ειρήνη, Δασκάλα στο 5/θέσιο Δημοτικό Σχολείο Ν. Τίρυνθας Ναυπλίου*
- Ο συνεδριακός θεσμός του Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών** 267
*Παντελής Γεωργογιάννης, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών
Λάμπος Βασίλειος, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.
Παντελοπούλου Κατερίνα, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ.*
- Η σημασία της εννοιολογικής κατανόησης των βασικών όρων – λέξεων κλειδιών – για τη βαθύτερη προσέγγιση της πολυπολιτισμικής διάστασης της εκπαίδευσης** 280
*Αντώνης Καραμπάτσος, Διδάκτωρ Παιδαγωγικής, Σχολικός Σύμβουλος Διδάσκων στο Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης
Μπαθρέλου Βασιλική, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
Παπαϊωάννου Δημ., Υποψήφιος Διδάκτορας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Μπαλινάκου Άντα, Εκπαιδευτικός Π.Ε.
Γεωργακοπούλου Αθανασία, Νηπιαγωγός*

Πολυπολιτισμικότητα / διαπολιτισμικότητα και διδακτικά εγχειρίδια: αναζητώντας το διαπολιτισμικό προσανατολισμό του ανθολόγιου «με λογισμό και μ’ όνειρο»	288
<i>Νταγιάκης Αθανάσιος, Μετεκπαιδευμένος δάσκαλος</i>	
Το Ευρωπαϊκό Portfolio γλωσσών: Στρατηγικές ανάπτυξης γλωσσικών δεξιοτήτων και διαπολιτισμικών ικανοτήτων	295
<i>Ευαγγελία Καγκά, Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου</i>	
Ένα διδακτικό μοντέλο για την ανάπτυξη διαπολιτισμικών δεξιοτήτων	300
<i>Γεωργία Σταυρίδου–Bausewein, Συνεργάτης Λαϊκού Πανεπιστημίου Μονάχου</i>	
Από τη διεπιστημονική θεωρία στη διαπολιτισμική πράξη: Το πρόγραμμα αειφόρου ανάπτυξης της κερκυραϊκής νησίδας Βίδο ή ο σχεδιασμός μιας “ρεαλιστικής ουτοπίας”	311
<i>Κατσούλης Χάρης, Καθηγητής του Τ.Ε.Γ.Μ.Δ. του Ιονίου Πανεπιστημίου, Κέρκυρα</i>	
Από τη μονοπολιτισμικότητα στη διαπολιτισμικότητα μέσω των νεοελληνικών διαλέκτων – Διδακτικές δραστηριότητες με την ποντιακή διάλεκτο	334
<i>Κασκαμανίδης Ιωάννης, Εκπαιδευτικός Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, Μεταπτυχιακός φοιτητής Π.Τ.Δ.Ε. Φλώρινας</i>	
Πως ο σχολικός πολιτισμός μπορεί να λειτουργήσει προστατευτικά για τους μαθητές μειονοτήτων	343
<i>Καραμπάτσος Αντώνης, Διδάκτορας Παιδαγωγικής, Σχολικός σύμβουλος, Διδάσκων Μαρασλείου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης</i>	
<i>Μπαθρέλου Βασιλική, Εκπαιδευτικός, Πτυχιούχος Μαρασλείου Διδασκαλείου Δημοτικής Εκπαίδευσης</i>	
Διάδοση της Ελληνικής Γλώσσας και Εκμάθησή της ως Δεύτερης ή Ξένης Γλώσσας – Παράγοντες – Προοπτικές	363
Η ανάλυση λαθών και η συμβολή της στην εκμάθηση της ελληνικής ως ξένης ή δεύτερης γλώσσας	365
<i>Κελαγά Α. Ιμπραήμ, Λέκτορας Τμήματος Νέων Ελληνικών, Πανεπιστημίου Άγκυρας</i>	
Εκμάθηση των Ελληνικών σε αλλοδαπούς. Εκτιμήσεις από ένα πρόγραμμα διδασκαλίας βασισμένο στις καθημερινές ανάγκες των εκπαιδευομένων	373
<i>Βασιλική Α. Ρεσβάνη, Εκπαιδευτικός Π.Ε.</i>	
<i>Ιωάννης Κ. Δημάκος, Πανεπιστήμιο Πατρών, Π.Τ.Δ.Ε.</i>	
Διεύρυνση της εκπαιδευτικής πρότασης στην Εξτρεμαδούρα (Ισπανία)	380
<i>Montalvo Alexandre – Rafael, Διευθυντής Τμήματος Ελληνικών</i>	
Η ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία και ο ρόλος της Ελλάδας	383
<i>Δήμητρα Κοκκινίδου, Εκπαιδευτικός</i>	

Γλώσσα και Πολιτισμός	399
Περιοδικό Αερόστατο της ΔΙΠΟΔΕ <i>Κορκοβέλου Αγγελική, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Αποσπασμένη στο ΥΠ.Ε.Π.Θ.</i>	401
Πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ – Εκπαίδευση και Πολιτισμός»: Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα «Ταξιδεύοντας με παραμύθια...» Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για τις τέχνες στη Διαπολιτισμική Αγωγή <i>Παναγιώτης Παπαδόπουλος, Εκπαιδευτικός, Μέλος Κεντρικής Επιτροπής Συντονισμού Προγράμματος ΜΕΛΙΝΑ</i>	405
Η αξιοποίηση των αλλόθρησκων ιστορικών μνημείων στη διαπολιτισμική αγωγή <i>Ιωάννα Αρβανίτη, Εκπαιδευτικός Π.Ε., Διπλωματούχος Μεταπτυχιακών Σπουδών Παιδαγωγικής</i>	412
Συνεδρία με αφίσα	431
Παράγοντες που επιδρούν στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στην περιοχή της ορεινής Ροδόπης <i>Νικόλαος Γεωργίτης, Δάσκαλος Μειονοτικής εκπαίδευσης Αγωγής (Διάσπαρτο – Ξάνθης)</i> <i>Πάβλος Καραγιάννης, Εκπαιδευτικός Φυσικής Αγωγής (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων Π.Τ.Ν.)</i>	433
Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων: Η περίπτωση του Ν. Αχαΐας <i>Αλεξόπουλος Χαράλαμπος, Δάσκαλος, Υποψήφιος διδάκτορας Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i> <i>Βέμη Νεκταρία, Ερευνήτρια, Συνεργάτης του προγράμματος: «Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων»</i>	439
Το γνωστικό αντικείμενο: «Διδακτική της Ελληνικής ως ξένης γλώσσας» στο τμήμα Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου της Σόφιας <i>Μιλένα Μιλένοβα, Βοηθός του τμήματος Διδακτικής των ξένων γλωσσών Πανεπιστημίου Σόφιας</i>	444
Ξαναγράφοντας την ιστορία – Εναλλακτικές διδακτικές πρακτικές και διαπολιτισμική εκπαίδευση <i>Νίκος Γιαννακούλης, Ε.Ε.Π. Πανεπιστημίου Πατρών, Υποψήφιος Διδάκτορας ΤΕΠΔΕΣ Πανεπιστημίου Αιγαίου</i>	446
Προοπτικές για την ελληνόγλωσση εκπαίδευση στην Αυστραλία <i>Γεωργιογιάννης Παντελής, Καθηγητής Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών</i> <i>Αάμπος Βασίλης, Πτυχιούχος Π.Τ.Δ.Ε. Πανεπιστημίου Πατρών, Επιστημονικός Συνεργάτης ΚΕ.Δ.ΕΚ. Πανεπιστημίου Πατρών</i>	455

Πρόλογος

Το Κέντρο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΚΕ.Δ.ΕΚ.), μετά την μεγάλη επιτυχία των τεσσάρων προηγούμενων διεθνών συνεδρίων με θέμα: "Η Ελληνική ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα: Μια διαπολιτισμική προσέγγιση", επιθυμώντας να συνεχίσει το θεσμό αυτό, διοργάνωσε και τη φετινή χρονιά το 5^ο Διεθνές Συνέδριο με θέμα: "Διαπολιτισμική εκπαίδευση– Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα".

Η προτροπή των συνέδρων για τη συνέχιση της διοργάνωσης των συνεδρίων καθώς και η αθρόα προσέλευση και συμμετοχή συνέδρων, εισηγητών και ακροατών καθιστούν αναγκαία πια την αναγκαιότητα της συνέχισης αυτής της διοργάνωσης.

Είναι γεγονός ότι η ανταπόκριση όλων των ενδιαφερομένων και η επιτακτική ανάγκη για αλληλοπληροφόρηση στο χώρο της έρευνας και της εμπειρίας σχετικά με το σημαντικό θέμα της διαπολιτισμικής προσέγγισης και της διδασκαλίας της ελληνικής γλώσσας σε ομογενείς, σε αλλοδαπούς, σε παλιννοστούντες και μετανάστες μαθητές, που είναι εξαιρετικά επίκαιρο σήμερα, επικυρώνει την ανανέωση της ετήσιας συνάντησής μας. Σύμφωνα με τα στοιχεία μας στα πέντε συνέδρια που έχουν διοργανωθεί ως τώρα έχουν παρουσιαστεί 530 εισηγήσεις και έχουν συμμετάσχει 2.500 περίπου σύνεδροι από την Ελλάδα και όλο τον κόσμο. Από τα συνέδρια αυτά έχουν εκδοθεί, συμπεριλαμβανομένων και αυτών του 5^{ου} συνεδρίου, 15 τόμοι πρακτικών, σε σύνολο 5.500 σελίδων περίπου.

Η παγκοσμιοποίηση και η σύγχρονη πραγματικότητα όπως αυτή διαμορφώνεται, έχουν δημιουργήσει νέες συνθήκες στον εκπαιδευτικό χώρο που χαρακτηρίζεται από τη διαφορετικότητα των μαθητών, την πολυπολιτισμικότητα και τη γλωσσική ανομοιογένεια. Τα διεθνή συνέδρια του ΚΕ.Δ.ΕΚ., προσεγγίζοντας τα θέματα αυτά και πιο συγκεκριμένα τη διδασκαλία και εκμάθηση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας αλλά και τη διαπολιτισμική εκπαίδευση, μέσα από τις εισηγήσεις των συνέδρων, τις επιστημονικές τους εργασίες, την επικοινωνία τους και τις συζητήσεις που ακολουθούν με την ανταλλαγή απόψεων, γνώσεων και εμπειριών, συμβάλλουν καθοριστικά στην αντιμετώπιση των συγκεκριμένων προβλημάτων και στον γόνιμο διάλογο στον χώρο της εκπαίδευσης.

Οι εισηγήσεις και οι συζητήσεις του 5^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου εκδίδονται σε τόμους με τίτλο:

- α) 5^ο Διεθνές Συνέδριο, «Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», πρακτικά, τόμος Ι,
- β) 5^ο Διεθνές Συνέδριο, «Διαπολιτισμική εκπαίδευση – Ελληνικά ως δεύτερη ή ξένη γλώσσα», πρακτικά, τόμος ΙΙ.

Τα πρακτικά του συνεδρίου θα εκδοθούν και σε μορφή ειδικού CDRom, το οποίο παρέχει τη δυνατότητα εύκολης πρόσβασης και χρήσης του επιστημονικού υλικού.

Στο συνέδριο τέθηκε ως άμεσος στόχος η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και των αρμόδιων υπηρεσιών σε θέματα που αφορούν στη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας ως δεύτερης ή ξένης και την προώθησή της σε παγκόσμιο επίπεδο, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί η προσφορά τόσο στους ομογενείς του εξωτερικού και τους αλλοδαπούς που θέλουν να μάθουν την ελληνική γλώσσα όσο και στους παλιννοστούντες και τους αλλοδαπούς που εγκαθίστανται στην Ελλάδα.

Η Οργανωτική Επιτροπή ευχαριστεί θερμά τους παρακάτω φορείς:

1. Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων: Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας – Διεύθυνση Μεταπτυχιακών Σπουδών και Έρευνας,
2. Υπουργείο Εξωτερικών: Γενική Γραμματεία Απόδημου Ελληνισμού,
3. Υπουργείο Πολιτισμού: Τμήμα Συνεδρίων και Εκδηλώσεων,
4. Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας,
5. Πανεπιστήμιο Πατρών: Επιτροπή Ερευνών για την οικονομική ενίσχυση και τη γενικότερη υποστήριξη τους στη διοργάνωση και πραγματοποίηση του συνεδρίου.

Ευχόμαστε και στο μέλλον να στηρίζουν παρόμοιες προσπάθειες που προσβλέπουν στη διάδοση και την αναβάθμιση της Ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας.

Ο Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής
Παντελής Γεωργογιάννης
Καθηγητής

Πρόλογος

ηλεκτρονικής έκδοσης

Οι κοσμογονικές αλλαγές που συνέβησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 στο χώρο της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης με την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού και του τείχους του Βερολίνου, ανέδειξαν την απουσία επιστημονικής αλλά και κάθε μορφής επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ του δυτικού κόσμου με τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης. Μέχρι την πτώση του υπαρκτού σοσιαλισμού η επικοινωνία ήταν περιορισμένη σε επίπεδο πρεσβειών των κρατών και μερικών εμπορικών συμφωνιών, ενώ ήταν σχεδόν ανύπαρκτη μεταξύ των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Η Ελλάδα, λόγω της ιστορίας της και της γεωγραφικής της θέσης, αλλά και ως μέλος της νεοϊδρυθείσας τότε Ευρωπαϊκής Ένωσης, αποτελούσε για τις χώρες του ανατολικού μπλοκ τη χώρα πρόσβασης προς το δυτικό κόσμο.

Οι δεδομένες συνθήκες της εποχής, λοιπόν, αποτελούσαν μια πολύ ευνοϊκή χρονική συγκυρία και μια ευκαιρία για την χώρα μας να αναπτύξει και να διαμορφώσει τις σχέσεις και την επικοινωνία της με τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και κατ' επέκταση να διαδραματίσει το δικό της ιστορικό ρόλο στις σχέσεις Ανατολής – Δύσης.

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, το Σεπτέμβριο του 1993 ως Επίκουρος Καθηγητής του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών και Διευθυντής της Μονάδας Εργαστηρίου Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και Αγωγής (ΜΕΔΕΑ) του ίδιου τμήματος, έθεσα τη βάση ενός συνεδριακού θεσμού με την οργάνωση του 1^{ου} Συνεδρίου Ελλάδας και Δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με θέμα «Εκπαίδευση και Διαπολιτισμική Επικοινωνία» και τη συμμετοχή επιστημόνων και πολιτικών και από τις δύο πλευρές. Στόχος του συνεδρίου ήταν να τεθούν οι βάσεις για την ανάπτυξη μιας πολιτισμικής αλλά και πολιτικής επικοινωνίας της Ελλάδας με τις χώρες των δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ένωσης και να αναδειχθεί ο ελληνισμός που ζούσε σε αυτές.

Ο συνεδριακός αυτός θεσμός, διευρύνοντας τους στόχους του, τόσο ως προς τον γεωγραφικό προσανατολισμό, καθώς περιέλαβε στο πρόγραμμά του τον διεθνή

ελληνισμό, όσο και ως προς τα αντικείμενα, τα οποία συνεχώς διευρύνονταν, συνεχίζεται μέχρι σήμερα και αριθμεί συνολικά 39 διοργανώσεις. Είναι ο μοναδικός που καταγράφει την πορεία και την εξέλιξη της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και εκπαίδευσης, της διδασκαλίας της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας στην Ελλάδα και το εξωτερικό, καθώς και του επιστημονικού διαπολιτισμικού διαλόγου από την εμφάνισή του στην Ελλάδα μέχρι σήμερα.

Από τις έρευνες, τις ανακοινώσεις και τις συζητήσεις Ελλήνων και διεθνών επιστημόνων και ερευνητών κατά τη διάρκεια των διοργανώσεων, γεννήθηκαν ιδέες και προέκυψαν προτάσεις, με σημαντικά οφέλη για τον εκπαιδευτικό και πανεπιστημιακό κόσμο αλλά και για τη διαμόρφωση εθνικών εκπαιδευτικών πολιτικών.

Το έργο αυτό που ξεκίνησε το 1993 και συνεχίστηκε μέχρι το 2013 στα πλαίσια καταρχήν της ΜΕΔΕΑ και στη συνέχεια του Κέντρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης του Πανεπιστημίου Πατρών, συνεχίζεται μέσω του Ινστιτούτου Πολιτισμού, Δημοκρατίας και Εκπαίδευσης (ΠΠΟΔΕ).

Καθ' όλη τη διάρκεια του συνεδριακού θεσμού, το παραχθέν υλικό υπό τη μορφή πρακτικών, χορηγούταν μόνο στους εισηγητές και τους ακροατές, αρχικά σε έντυπη μορφή και τα τελευταία χρόνια σε ηλεκτρονική. Όμως παρέμενε αποθηκευμένο στην προσωπική μου ιστοσελίδα <http://georgogiannis.gr>, άγνωστο και άβιοτο στο ευρύ κοινό, όπως άλλωστε τα περισσότερα πρακτικά συνεδρίων, με εξαίρεση την αναφορά του στην εργογραφία μου ως επιμελητή των εκδόσεων.

Θεώρησα, λοιπόν, ότι το υλικό αυτό είναι απαραίτητο και χρήσιμο για το σύγχρονο ερευνητή και συνεπώς οφείλει να γίνει προσιτό στην ελληνική και διεθνή επιστημονική κοινότητα. Για το λόγο αυτό, αποφάσισα την εκ νέου επεξεργασία, αναδιοργάνωση και ψηφιοποίηση του υλικού και την ανάρτησή του στο διαδίκτυο, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό μια ηλεκτρονική βιβλιοθήκη.

Έπειτα από επίπονες προσπάθειες, πολύ κόπο και περισσότερο εθελοντισμό των συνεργατών μου, τους οποίους ευχαριστώ πάρα πολύ, πραγματοποιήθηκε απαιτούμενη ηλεκτρονική επεξεργασία του συνολικού έργου του συνεδριακού θεσμού από την ίδρυσή του έως σήμερα. Αποτέλεσμα αυτής της επανεπεξεργασίας ήταν η δημιουργία ηλεκτρονικών τόμων πρακτικών με νέα εμφάνιση, σελιδοποίηση και εξώφυλλο και συνακόλουθα τη χορήγηση ISBN ηλεκτρονικής έκδοσης από την Εθνική Βιβλιοθήκη, ώστε να ολοκληρωθεί ο κύκλος της αναμόρφωσης και η ανάρτησή τους στο διαδίκτυο.

Παντελής Γεωργγιάννης, 2018